

การค้นคว้าทางนิติศึกษากับปัญหาสังคม

๒๓๐๔๐๘

โดย
คณาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒๕๕๔
© สงวนลิขสิทธิ์ 2554

วิชานี้เรียนอะไร

- ▶ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำวิจัย
- ▶ ขั้นตอนการทำวิจัย
- ▶ การนำเสนองานวิจัย
- ▶ การอ้างอิงผลงานวิชาการ
- ▶ การทดลองทำวิจัย(จริง)และนำเสนอ
งานวิจัยต่อคณะกรรมการ

ผลการศึกษา

ประเมินผลผ่านเกรด A-F	เกณฑ์การให้คะแนน
A 80-100	การสอบกลางภาค ๓๐ คะแนน
B+ 75-79	การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ๒๐ คะแนน
B 70-74	การนำเสนอผลงานด้วยวาจา ๑๐ คะแนน
C+ 65-69	การประเมินผลจากรายงานวิจัย ๕๐ คะแนน
C 60-64	
D+ 55-59	
D 50-54	
F < 50	

คณาจารย์ผู้สอน ในปีการศึกษา ๒๕๕๔

ผ.ศ. จิรประภา มากลั่น

อาจารย์ จักรกฤษณ์ สถาปนศิริ

ผ.ศ. นาลวดี พักคง

อาจารย์กิตติวรา รัตน์เมธี

ผ.ศ. หริรักษ์ ไส้ทัพพานานนท์

อาจารย์จัญญา ฝไฉ่นนท์

อาจารย์ฉัตรพร หาระบุตร

อาจารย์เกศราภรณ์ ปานงาม

อาจารย์จตุภูมิ ภูมิบุญชู

อาจารย์รุศศักดิ์ บำรุงสุข

อ.ผู้ประสานงานรายวิชาประจำปี ๒๕๕๔

ผ.ศ. จิรประภา มากลั่น

ความจำเป็นในการศึกษาในรายวิชา การค้นคว้าทางนิติศึกษากับปัญหาสังคม

- ▶ การศึกษากฎหมายในอดีตเน้นให้คนท่องจำตามๆกันมา โดยไม่คิด
ไม่วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และไม่มีการพัฒนา และค้นหาคำตอบใหม่ๆ
ให้กับสังคม
- ▶ สังคมไทยพัฒนาไปมากโดยกฎหมายไม่ได้พัฒนาตาม
- ▶ การร่างกฎหมายไทยและการใช้บังคับกฎหมายไทยไม่สอดคล้องกับวิถี
ชีวิตที่แท้จริงของคน
- ▶ กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาไม่สามารถกระจายการพัฒนา รายได้ การ
ยกระดับคุณภาพชีวิตไปสู่คนส่วนใหญ่ของประเทศได้

ความจำเป็นในการศึกษาในรายวิชา การค้นคว้าทางนิติศึกษากับปัญหาสังคม

- ▶ Rosco Pound "Law as a Social engineering"
กฎหมายคือ วิศวกรรมสังคม (วิศว = ผู้สร้าง)
- ▶ เราอยากให้สังคมเป็นอย่างไร อยากให้พัฒนาไปในทิศไหน เราต้องสร้าง
เราต้องคิด เราต้องหาคำตอบ และเราต้องลงมือทำ ไม่ใช่คอยโดยไม่ทำ
อะไร
- ▶ จะทำอะไรขึ้นมามีอย่างไร เราต้องมีองค์ความรู้ และข้อมูลที่ถูกต้อง
- ▶ จะแก้ปัญหาคือส่วนตัว และส่วนรวม ได้ต้องมี....

สิ่งที่นี้ผลิตต้องมี “คุณลักษณะ” คือ

- ▶ ความสนใจ ใฝ่รู้ในเรื่องต่างๆ (ที่เป็นประโยชน์)
- ▶ มีความละเอียดรอบคอบ
- ▶ ช่างสังเกต
- ▶ รู้จักคิดอย่างเป็นระบบ เป็นเหตุผล
- ▶ “คน” เป็น และ “ควา” เป็น

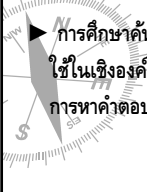
เปิดฉากการเรียนรู้

การวิจัยคืออะไร

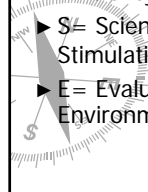
มีหลายความเห็น เช่น

- ▶ การวิจัย คือการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการหรือทำให้เกิดประโยชน์ทางปฏิบัติ ด้วยกระบวนการอันเป็นที่ยอมรับในวิทยาการแต่ละสาขา
- ▶ การศึกษาค้นคว้าหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่ต้องการได้คำตอบมาเพื่อใช้ในเชิงองค์ความรู้หรือปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา โดยมีกระบวนการในการหาคำตอบที่เป็นที่ยอมรับในศาสตร์สาขาวิชานั้นๆ

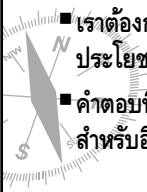
Research : Meaning

- ▶ R = Recruitment and Relationship
  - ▶ E = Education & Efficiency
  - ▶ S = Science & Stimulation
  - ▶ E = Evaluation & Environment
  - ▶ A = Aim & Attitude
  - ▶ R = Result
  - ▶ C = Curiosity
  - ▶ H = Horizon
- R+E+S+E+A+R+C+H**

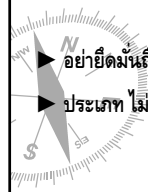
คำถามสำคัญ

- ▶ ทำไมต้องทำวิจัย
- ▶ คนเราไม่ได้รู้ทุกอย่างในโลกนี้
  - สิ่งที่เราอาจจะไม่ใช่ความจริงเสมอไป
  - เราต้องการหาคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพื่อนำมาใช้ประโยชน์
  - คำตอบที่ถูกต้องสำหรับช่วงเวลาหนึ่งนั้นอาจจะไม่ถูกสำหรับอีกช่วงเวลาหนึ่งก็ได้

ประเภทของการทำงานวิจัย

- ▶ การจำแนกประเภทงานวิจัยขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งจำแนกประเภท
- ▶ เราจำเป็นต้องจำแนกประเภทเพื่อทราบถึงวิธีการในการศึกษาวิจัย
- ▶ อย่ายึดมั่นถือมั่น งานวิจัย 1 เรื่องอาจจัดเป็นได้หลายประเภท
- ▶ ประเภท ไม่ได้บ่งบอก “คุณภาพ” ของงานวิจัยเสมอไป

ประเภทของการวิจัย :
แบ่งตามวิธีเก็บข้อมูล / แหล่งข้อมูล/ ลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูล

<p>แบ่งตามวิธีเก็บข้อมูล</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ▶ 2) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ▶ 3) การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ▶ 4) การวิจัยเชิงสังเกต (Observatory Research) 	<p>แบ่งตามแหล่งข้อมูล</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ การวิจัยเชิงปฐมภูมิ ▶ การวิจัยเชิงทุติยภูมิ <p>บ้างตามลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูล</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ การวิจัยเชิงคุณภาพ ▶ การวิจัยเชิงปริมาณ
---	--

ประเภทของการวิจัย : ลำดับเวลา

- 1) การวิจัยย้อนหลัง (Retrospective Res.)
- 2) การวิจัยไปข้างหน้า (Prospective Res./Cohort or Follow-up Study)
- 3) การศึกษา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross - Sectional Study)

ประเภทของการวิจัย :
แบ่งตามความมุ่งหมาย / แบ่งตามระเบียบวิธีวิจัย

<p>การแบ่งประเภทของการวิจัยตามความมุ่งหมาย</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. การวิจัยที่มุ่งใช้พยากรณ์ ๒. การวิจัยที่มุ่งใช้วินิจฉัย ๓. การวิจัยที่มุ่งอธิบาย 	<p>การแบ่งประเภทของการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ▶ การวิจัยเชิงพรรณนา ▶ การวิจัยเชิงทดลอง
--	---

ประเภทของการวิจัย :
แบ่งตามชนิดข้อมูล/ แบ่งตามการนำผลวิจัยไปใช้

<p>แบ่งตามชนิดของข้อมูล</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ การวิจัยเชิงประจักษ์ ▶ การวิจัยเชิงไม่ประจักษ์ 	<p>แบ่งตามการนำผลไปใช้</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ การวิจัยบริสุทธิ์ ▶ การวิจัยประยุกต์
---	--

การศึกษาริชานิติศาสตร์

- ▶ มิติที่ ๑ นิติศาสตร์โดยแท้ (Legal Science Proper)
- ▶ มิติที่ ๒ นิติศาสตร์เชิงข้อเท็จจริง (Legal Science of Facts)
- ▶ มิติที่ ๓ นิติศาสตร์เชิงคุณค่า (Legal science of Value)

การศึกษานิติศาสตร์โดยแท้

- ▶ (ศึกษาให้รู้กฎหมายและใช้กฎหมายเป็น)
  - เนื้อหาของกฎหมายมีอยู่อย่างไร
  - นิติวิธีของกฎหมาย
 (จะใช้กฎหมายกับคดีหรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างไร)

การศึกษานิติศาสตร์เชิงข้อเท็จจริง

- ▶ (กฎหมายก่อให้เกิดผลกระทบอย่างไรกับสังคม)
  - การศึกษากฎหมายความเป็นมาของกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย บัญญัติและสภาพของสังคมที่ทำให้กฎหมายเปลี่ยนแปลง และ ผลของกฎหมายกับสังคมในอดีต
  - การศึกษากฎหมายในฐานะที่เป็นข้อเท็จจริงในสังคม ข้อเท็จจริงใดที่ทำให้เกิดกฎหมายขึ้น และผลกระทบของ กฎหมายกับสังคมในปัจจุบัน (เน้นการเก็บสถิติ)

การศึกษานิติศาสตร์เชิงคุณค่า

- ▶ (การบัญญัติกฎหมาย,กฎหมายเปรียบเทียบ)
  - ควรจะมีหลักการอย่างไรในการบัญญัติกฎหมายสาขานี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน
  - กฎหมายนี้ดีไหม กฎหมายนี้มีข้อเสียอย่างไร กฎหมายของเราต่างกับกฎหมายของประเทศอื่นอย่างไร

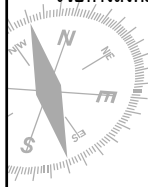
การวิจัยเชิงนิติศาสตร์

- ▶ ความเห็น อ. จิตติ ดิงศภัทย์
คำว่าวิจัยจะแปลมาจากคำว่า Research คำว่า Research แปลว่าค้นคว้า รวบรวมและทำโดยมีวัตถุประสงค์ และความประสงค์สักอย่างว่าเรา ต้องการจะค้นคว้าเรื่องอะไรให้มาอยู่ในที่เดียวกัน เมื่อค้นคว้ารวบรวมมาได้ แล้วก็จะมีการวิเคราะห์จากข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นออกมาว่า สิ่งที่เรารวบรวม มาได้นั้นมันบอกอะไรมาได้บ้างเกี่ยวกับข้อที่เราประสงค์จะทราบ สิ่งที่ตั้ง เป็นวัตถุประสงค์เอาไว้ในขั้นต้นนั้น เมื่อวิเคราะห์ออกมาแล้วนั้นจะออกมาผล เป็นหลักเป็นข้อคิด หรือเป็นเกณฑ์อะไรออกมาอย่างหนึ่งที่จะนำไปใช้ได้

การวิจัยเชิงนิติศาสตร์

- ▶ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำพิพากษาของ ศาลต่างๆ รวมทั้งการวิจัยเรื่องอื่นๆในแง่ของกฎหมาย เช่น การวิจัยดูว่า กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิสตรีจะเหมาะสมในปัจจุบันอยู่หรือไม่ (ซึ่งเป็นการ วิจัยทางสังคมวิทยากฎหมาย)

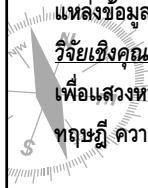
การวิจัยเชิงปริมาณ

- ▶ คือการวิจัยที่มุ่งศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์และพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม โดยใช้ข้อมูลวิเคราะห์เชิงสถิติเพื่ออธิบายคุณลักษณะและความสัมพันธ์ของ ปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์และพฤติกรรมนั้นๆ ความสำคัญ ของการวิจัยเชิงปริมาณจึงอยู่ที่ข้อมูลที่สามารถนับได้ จึงปรากฏผลในรูปแบบของ ตัวเลข และผู้วิจัยต้องนำตัวเลขมาทำการวิเคราะห์ และตีความหมาย การวิจัยเชิง ปริมาณนี้เป็นการวิจัยภาคสนาม

การวิจัยคุณภาพ

- ▶ เป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ถึงเหตุการณ์ สถานการณ์ในสังคม พฤติกรรมในสังคม ความสำคัญของข้อมูล คือความคิดเห็นและความรู้สึกของคน ผู้วิจัยจึงต้องเข้าไปสัมผัส แหล่งข้อมูลโดยตรง จึงอาจใช้วิธีสังเกต หรือเก็บข้อมูล แต่การ วิจัยเชิงคุณภาพจะไม่ใช้สถิติตัวเลขในการวิเคราะห์ข้อมูล และ เพื่อแสวงหาคำตอบผู้วิจัยจะศึกษาทุกมิติที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิด ทฤษฎี ความรู้ข้อเท็จจริง และอาจนำมาซึ่งทฤษฎีใหม่

ส่วนประกอบของงานวิจัยทางกฎหมาย

- ▶ บทนำ
- ▶ ทบทวนวรรณกรรม (ทบทวนปัญหา ทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทบทวนความเห็นที่เกี่ยวข้อง)
- ▶ เปรียบเทียบ
- ▶ การวิเคราะห์
- ▶ สรุปและเสนอแนะ

ขั้นตอนการทำการวิจัยทั่วไป

- 1 การกำหนดเรื่อง และ ปัญหาการวิจัย (Research Problem/Question)
- 2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)
- 3 การกำหนดตัวแปร (Variables) วัตถุประสงค์ (Objective) สมมุติฐาน (Hypothesis)

ขั้นตอนการทำการวิจัย (ต่อ)

- 4 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)
- 5 การออกแบบการวิจัย (Research Design)
- 6 การเตรียมและพัฒนาเครื่องมือวิจัย (Research Instrument)
- 7 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)

ขั้นตอนการทำการวิจัย (ต่อ)

- 8 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)
- 9 การจัดการและวิเคราะห์ข้อมูล (Data Processing and Analysis)
- 10 การแปลผล อภิปรายและสรุปผล (Interpretation, Discussion and Conclusion of Results)
- 11 การเผยแพร่ผลงานวิจัย (Reports and Presentation)

การเลือกเรื่องและปัญหาการวิจัย

(ข้อมูลส่วนนี้ปรับปรุงจาก

กัญญาตา อนุวงศ์ power point เรื่องความรู้พื้นฐานด้านการวิจัย

newsr.fda.moph.go.th/rumthai/userfiledownload/asu93dl.ppt)

การเลือกเรื่องเพื่อทำการวิจัย

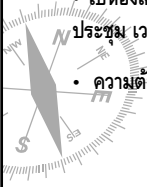
เรื่อง?

- ตรงกับประสบการณ์ ความถนัด และความสนใจ
- มีความสำคัญด้านการเพิ่มความรู้และ/หรือการแก้ปัญหา
- ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติหรือเหมาะสมในแง่ความสามารถ การเก็บข้อมูล ความร่วมมือ ทรัพยากร ระยะเวลา อันตราย ฯลฯ

การเลือกเรื่องเพื่อทำการวิจัย (ต่อ)

จะค้นหาเรื่องได้อย่างไร?

- เริ่มจากความสนใจหรือปัญหาที่อยากแก้ ทำเป็น list 2-3 เรื่อง กว้างๆ (อาจเริ่มจากการคุยกับผู้รู้หลายๆคน)
- ไปห้องสมุดหรือค้นเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารการวิจัย การประชุม เวทีอภิปราย ใหม่ๆมาอ่านเพิ่มเติม
- ความต้องการของแหล่งทุน

ปัญหาหรือคำถามการวิจัย

- ข้อสงสัย หรือคำถามย่อย ที่เกิดขึ้นแก่ผู้วิจัยเนื่องจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการของผู้วิจัยกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงแก่ผู้วิจัย
- ประเด็นย่อยในเรื่อง ที่ผู้วิจัยไม่เข้าใจ หรือไม่พอใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น
- คำถาม (question) ที่ถามเกี่ยวกับตัวแปร หรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การกำหนดปัญหาการวิจัย (ต่อ)

ไม่มีการวิจัยใดที่ทำได้โดยปราศจากปัญหาการวิจัย

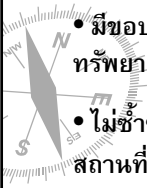
แหล่งที่มาของปัญหาการวิจัย

1. เอกสาร ตำรา บทความ บทความคัดย่องานวิจัย หรือรายงานวิจัยของผู้อื่น
3. ปัญหาในการทำงาน ประสบการณ์หรือความสนใจ
4. ข้อเสนอของผู้รู้ ผู้ชำนาญ
5. แหล่งทุนวิจัย
6. อื่น ๆ ได้แก่ เวทีสัมมนา อภิปราย

ลักษณะที่ดีของปัญหาการวิจัย

- มีความสำคัญและประโยชน์ ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา
- สามารถหาข้อสรุปหรือยุติได้
- มีขอบเขตที่เหมาะสมแก่ความสามารถ และทรัพยากร
- ไม่ซ้ำซ้อนกับงานวิจัยอื่น ด้านประเด็นปัญหา สถานที่ ประชากร และวิธีการศึกษา

ขั้นตอนการเลือกปัญหาการวิจัย

1. เขียนปัญหา หรือคำถามที่อยากรู้คำตอบ ทุกข้อ
2. เรียงลำดับความสำคัญของปัญหา จากมากไปหาน้อย
3. พิจารณาปัญหาลำดับต้นๆ ตามประเด็น :
  - 3.1 หาข้อยุติได้ ?
  - 3.2 ขอบเขตเหมาะสมกับความสามารถและ ทรัพยากร อุปกรณ์ต่างๆ?
  - 3.3 ซ้ำซ้อนกับผู้อื่น (ประเด็นปัญหา สถานที่ ประชากร และวิธีการศึกษา)?

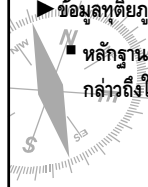
การตั้งชื่อเรื่อง (Research Title)

- ใช้ภาษาที่ง่ายแก่การเข้าใจ กระชับรัด ชัดเจน ครอบคลุมปัญหาที่จะศึกษาทั้งหมด ไม่ขัดแย้งกับเนื้อหาที่จะทำวิจัย
- ตอบว่า ศึกษาปรากฏการณ์หรือตัวแปรอะไร กับใคร ที่ไหน หรือเมื่อไร (ถ้าเกี่ยวกับเวลา)

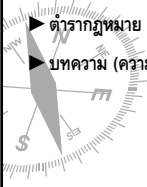
ข้อมูลในการวิจัย

- ▶ ข้อมูลปฐมภูมิ
  - หลักฐานชั้นต้นเกี่ยวกับกฎหมายเรื่องต่างๆ ด้วยกฎหมาย คำพิพากษา
- ▶ ข้อมูลทุติยภูมิ
  - หลักฐานชั้นรองเกี่ยวกับกฎหมายเรื่องต่างๆ ด้วยกฎหมายที่ถูกกล่าวถึงในเอกสารอีกชั้นหนึ่งที่ใช้การ ยกมาอ้างอิงทั้งหมด

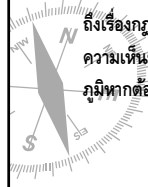
ข้อมูลในการวิจัยทางนิติศาสตร์

- ▶ ด้วยกฎหมาย (ไทย/ต่างประเทศ รวมถึงอนุสัญญา และความตกลงระหว่างประเทศ)
- ▶ คำพิพากษา คำตัดสิน คำชี้ขาด (ศาลภายใน และศาลระหว่างประเทศ, อนุญาโตตุลาการ)
- ▶ ตำรากฎหมาย งานวิจัยทางกฎหมาย
- ▶ บทความ (ความเห็นนักวิชาการ)

ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูลในการวิจัย

- ▶ ควรหลีกเลี่ยงการใช้ข้อมูลทุติยภูมิในบางกรณี
- ▶ ข้อมูลทุติยภูมิในตำแหน่งหนึ่งอาจจะเป็นข้อมูลปฐมภูมิในอีกกรณีหนึ่ง หรือข้อมูลปฐมภูมิในกรณีหนึ่งอาจจะเป็นข้อมูลทุติยภูมิในอีกกรณีหนึ่งก็ได้
  - เช่น บทความเรื่องกฎหมายชลประทาน ของ ศ. ไกรสี นิมมานเหมินท์ ที่อ้างถึงเรื่องกฎหมายมังรายศาสตร์ ถือเป็นหลักฐานปฐมภูมิสำหรับผู้ที่ศึกษาความเห็นของนักสังคมิวิทยาที่มีต่อกฎหมายโบราณ แต่ถือเป็นหลักฐานทุติยภูมิหากต้องการศึกษาถึงกฎหมายมังรายศาสตร์

ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับข้อมูล

- ▶ การทำความเข้าใจข้อมูลทางกฎหมายจำเป็นต้องเข้าใจบริบททางสังคมก่อน
- ▶ ต้องเข้าใจนิติวิธีในระบบกฎหมายที่เราจะศึกษา
- ▶ ต้องไม่ลืมพิจารณาเรื่องพลวัต การเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย

